

## **Repræsentantskabsmøde i Foreningen NORDEN den 10. maj 2025.**

### **Landsformandens mundtlige beretning:**

(Det talte ord gælder)

Vi holder vores repræsentantskabsmøde i år i en tid, hvor usikkerhed, uro, ufred, uorden og udfordringer desværre dominerer vores verdensbillede.

Der er krig i Europa med Ruslands fortsatte angreb på Ukraine. Det skaber uro og usikkerhed om hele den sikkerhedspolitiske situation i Europa.

Det understreges af de efterhånden mange cyberangreb og direkte sabotager af infrastrukturen rettet mod de nordiske lande, som vi har oplevet det seneste år.

Den nye politiske ledelse i USA er i fuld gang med at ændre vores verdensorden med handelskrige, manglende respekt for folkeretten og en tilsyneladende vigende lyst til at forpligte sig i sikkerheds- og forsvarspolitiske alliancer i Vesten.

Den amerikanske præsidents trusler om at annektere Grønland er et meget konkret eksempel på den fuldstændige mangel på respekt for folkeretten og internationale aftaler. Foreningen NORDEN ønsker et styrket rigsfællesskab, der hviler på gensidig respekt og forståelse. Det har vi lejlighed til at drøfte særskilt under et andet punkt her på repræsentantskabsmødet.

Økonomisk er vi i Danmark og Norden en del af et Europa, der over en årrække har mistet konkurrenceevne til Kina, USA og en række nye vækstmarkeder.

For slet ikke at tale om klimaudfordringen, hvor vi på verdensplan slet ikke ser, at tingene rykker tilstrækkelig hurtigt og effektivt i

retning af at begrænse CO<sub>2</sub>-udslippet. Dette samtidig med, at vi i EU skal blive langt mere selvforsynende med energi.

Hver for sig er disse udfordringer og trusler enorme. Og tilsammen ligner det næsten vejen til ragnarok. Som bekendt hører ragnarok til i den nordiske mytologi. Nærmere bestemt i Vølvens spådom om et kaotisk kaos, hvor guder og jætter kæmper mod hinanden, og det fører til, at solens lys går ud, jorden synker ned i havet og verden går under. Det hører dog også til Vølvens spådom, at jorden genopstår på ny. Der er med andre ord, selv i ragnarok, et lys for enden af tunnelen.

Og det er med udsigten til et lys for enden af tunnelen, at jeg vil gå videre her. For selvfølgelig er vi ikke magtesløse over for det, der sker i verden. Tværtimod!

Måske skal vi fokusere på de muligheder, der er i den kritiske fase, vi er inde i? Og måske skal vi stoppe med at afvente hvad, der bliver besluttet og sat i gang i Beijing, Moskva eller Washington? Måske skal vi i Europa, Norden og Danmark sætte en udvikling i gang, som resten af verden må reagere på?

Der er vist almindelig enighed om, at vi i Europa må lære at være alene hjemme. At klare os selv, når det gælder ikke mindst vores forsvar og sikkerhed, en bæredygtig energiforsyning og vores økonomi. Det skulle vi nok have erkendt for mange år siden. Men bedre sent end aldrig. Og nu har vi den brændende platform, der gør, at der er bred enighed og motivation til at gøre noget ved det.

Der er ingen tvivl om, at EU spiller den helt afgørende rolle i den forbindelse. Når det er sagt, så er der rigtig mange og rigtig gode grunde til netop nu at gennemføre en markant styrkelse af det nordiske samarbejde.

Der er et kæmpe potentiale for de nordiske lande, hvis vi agerer sammen i stedet for hver for sig. Lad mig nævne nogle eksempler på det:

- Målt på indbyggertal er vi over 27 millioner mennesker i Norden. Det er ganske vist kun nr. 54 i verden, men målt på en lang række andre vægte ligger vi langt højere.
- Hvis vi var ét land, ville vi være det 7. største land i verden målt på areal. Større end Indien.
- Vi har tilsammen verdens næstlængste kystlinje.
- Vi har verdens 10. største økonomi dvs. på størrelse med f.eks. Italien eller Rusland.
- Og så har vi tilsammen den største handelsflåde i verden.

Inden for flere felter har vi i Norden udviklet kompetencer, hver for sig og sammen, der er førende i verden. Tænk bare på det nordiske energisamarbejde og den førerposition, vi har, når det gælder energi, miljø og klima.

Forsvar og sikkerhed er helt afgørende temaer for tiden. Det handler om, at vi skal stå så stærkt, at ingen finder på at angribe os og vi dermed sikrer freden.

I sin tale til nationen under Cuba-krisen sagde John F. Kennedy følgende: " The 1930's taught us a clear lesson: Aggressive conduct, if allowed to go unchecked and unchallenged, ultimately leads to war. This nation is opposed to war."

Med det refererede han naturligvis til, at den frie verden i 30-erne havde lært aldrig mere at se passivt til, mens en aggressiv magt invaderede frie lande. For at sikre freden er det nødvendigt at vise, at man er parat til at sætte sig imod.

Efter at Finland og Sverige er blevet medlemmer af NATO er vi alle med i den samme forsvarsunion for første gang siden Kalmarunionen. Det giver helt nye muligheder for et fælles forsvar af Norden, Arktis og Østersøregionen.

- Når det gælder forsvaret, har vi tilsammen et forsvarsbudget på 23 milliarder dollars. Det er verdens 13. største.

- Vi råder i alt over 75.000 tropper, hvortil kommer reserven, der i Finland er helt oppe på 900.000 personer.

Samlet set har vi som region store muligheder for at styrke vores velstand, effektivt afvise militære trusler mod vores territorium og sikre et bæredygtig energiforbrug. Og vi har store muligheder for ved fælles optræden i europæiske og andre internationale fora at opnå større indflydelse end i dag, så de værdier, vi deler i Norden får en større vægt i den europæiske og geopolitiske udvikling.

Dertil kommer det stadig mere relevante udvidede nordiske samarbejde mellem Norden, Baltikum og Polen. Også kaldet NBF-samarbejdet. Ikke mindst i forsvaret omkring Østersøen vil det være meget potent, men der er også spændende perspektiver i det i andre sammenhænge. Det vil føre for langt at gå i dybden med det her, hvor jeg derfor vil fokusere på det nordiske.

Hvis vi skal udnytte vores fælles ressourcer, kræver det, at vi i endnu højere grad end hidtil tager skridt til at integrere vores region. I Foreningen NORDEN har vi længe arbejdet for en revision af Helsingforsaftalen, så der skabes hjemmel til at samarbejde i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd på langt flere områder.

Derfor var vi også glade for Nordisk Råds beslutning på mødet i Reykjavik i efteråret om at bede regeringerne nedsætte en kommission, der skal udarbejde konkrete forslag til en udvidelse af feltet af samarbejdsområder. Desværre går det arbejde alt for langsomt.

Først nu er der tegn på, at en ekspertgruppe er ved at blive nedsat af regeringerne med henblik på at udrede de juridiske problemstillinger. Med lidt held er den gruppe færdig ved årets udgang. Først derefter skal der nedsættes en kommission, der så skal indstille konkrete forslag til Nordisk Råd og Nordisk ministerråd.

Med andre ord kan der tidligst i forbindelse med Nordisk Råds session i efteråret 2027 blive truffet konkrete beslutninger i sagen. Derfor er det min opfordring i dag til vores regering, at den bidrager til at sætte turbo på dette arbejde. Samt at der indtil da gøres alt, hvad der er muligt inden for de gældende rammer for at styrke samarbejdet gennem uformelle processer.

Det er der jo i forvejen masser af eksempler på er lykkedes med stor succes. Det kan være gennem konkrete projekter. Eller mere omfattende strategier som samarbejdet i Øresundsregionen, hvor vi i år den 1. juli kan fejre 25-året for Øresundsbroen. Tillykke i øvrigt med det!

Det er jo allerede de nordiske regerings ambition, at Norden bliver verdens mest integrerede, konkurrencedygtige og bæredygtige region. Og der er al mulig grund til at sætte ambitionsniveauet for et styrket nordisk samarbejde højt. Det gælder både politisk, økonomisk, kulturelt og i andre sammenhænge.

Nogen vil måske undre sig over, at jeg nævner kulturen i denne sammenhænge. Men i virkeligheden er kulturen hele fundamentet for et mere integreret og samlet Norden. Derfor vil jeg faktisk gerne bruge lidt tid i denne tale til at tale om kulturen.

I demokratier som de nordiske er den folkelige opbakning til store og markante beslutninger i sagens natur helt afgørende. Derfor er civilsamfundets engagement og opbakning til det nordiske samarbejde først og sidst forudsætningen for at styrke det. Og det er uløseligt knyttet til forståelsen for, at vi har en fælles kultur og fælles værdier på tværs af landegrænserne i Norden.

Her har vi i Foreningen NORDEN en vigtig mission. Vi er en folkelig forening, og vi arbejder først og fremmest i civilsamfundet. I vores lokalforeninger og sammen med vores over 8.000 medlemmer arbejder vi netop for at styrke den mellemfolkelige forståelse blandt

de nordiske folk. Der er hver dag aktiviteter i vores forening, der bidrager til den gensidige forståelse og en fælles kultur i Norden.

Vores lokalforeninger arrangerer massevis af aktiviteter med tilbud lige fra foredrag og diskussioner med nordiske forfattere til fælles rejser til destinationer i Norden. Bare for at nævne et par eksempler.

Og på landsplan bidrager store projekter som "Norden i skolen" og "Nordjob" til, at de kommende generationer vokser op med en forståelse for samhørigheden mellem de nordiske folk. Derfor er disse projekter ikke blot væsentlige uddannelses- og arbejdsmarkedsprojekter. De bidrager til at styrke fællesskabet om den nordiske kultur. Alene i 2024 modtog vi i Danmark 100 nordjobbere, samtidig med at 75 unge danskere rejste ud med Nordjob.

Og vi er glade for den støtte og opbakning, vi får fra regering og folketing, Nordisk Ministerråd og fonde, der gerne vil bidrage. Men vi kunne gøre meget mere, hvis vi havde ressourcerne og redskaberne til det.

Det er i den forbindelse nærliggende netop i år, hvor der er kommunalvalg at fremhæve den betydning, venskabsbyerne gennem tiden har haft for, at der i civilsamfundet er skabt en fælles nordisk samhørighed. Det er sket gennem lokale nordiske sportsarrangementer, spejderlejre, udveksling af skoleklasser, rejsearrangementer, politiske møder med gensidig erfaringsudveksling og meget andet.

Desværre er det gået ned ad bakke med omfanget af venskabsbysamarbejder siden den seneste kommunalreform. Det skal der rettes op på. Foreningen NORDEN har rettet henvendelse til Kommunernes Landsforening for at få sat sagen på dagsordenen i forbindelse med valgene til landets kommunalbestyrelser i november. Og jeg vil gerne opfordre jer alle til lokalt at rejse sagen i de kommende måneder for at forpligte de, som bliver valgt til at

tage initiativ til at etablere et nordisk venskabsbysamarbejde i de kommuner, hvor det er ikke-eksisterende.

Desværre var der i 2024 for første gang i mange år ikke finansiering fra Nordisk Ministerråd til Nordisk Litteraturuge. Trods dette lykkedes det os af afholde litteraturugen over hele landet – og i hele Norden.

Men det er også vigtigt, at der i Nordisk Ministerråd afsættes flere midler til kultursamarbejdet, ligesom vi må anmode regeringen om at sætte ressourcer af til nordiske projekter på kulturområdet. Det gælder ikke mindst i det kommende år, hvor Danmark har formandskabet i Nordisk Råd. Vi rykker på mange fronter, og vi har mange ideer og projekter i støbeskeen. Men vi kan kun agere inden for de ressourcer, vi nu en gang har til rådighed.

I den forbindelse vil jeg gerne påpege, at Foreningen NORDEN i Danmark ligger klart på sidstepladsen, når det gælder landenes bevillinger til Foreningen NORDEN nationalt.

Medierne er en meget væsentlig formidler af kultur. Og de er i sig selv en del af vores kultur. Derfor må vi også interessere os for mediebildet, når vi vil skabe verdens mest integrerede region. Vi har brug for medier, der arbejder på tværs af de nordiske lande. Og vi har brug for at udvikle en fælles nordisk offentlighed.

Vi har allerede et fremragende nordisk medium i vores eget magasin, Nordiske. Her får vi løbende indsigt i udviklingen i Norden, inspirerende tanker fra meningsdannere og andre, som har noget på hjerte i forhold til Norden. Det holder vi fast i. Men vi vil gerne mere end det.

Derfor har vi i Foreningen NORDEN søgt og fået bevilget midler fra medienævnet til at undersøge mulighederne for at udvikle og drive et nordisk nyhedsbrev, der formidler politiske, økonomiske og kulturelle nyheder fra de nordiske lande.

Vi er meget optagede af at styrke vores kommunikation; ikke blot udadtil men også indadtil i vores organisation. Et relativt nyt initiativ er de digitale møder, vi holder for medlemmerne; nogen gange som rene digitale møder og andre gange som blandede møder, hvor der også er tilhørere tilstede fysisk i mødelokalet. Senest deltog over 100 i et fyraftensmøde mellem Nordisk Ministerråds generalsekretær, Karen Ellemann, og mig, hvor vi havde en samtale om udviklingen i Norden og nordisk politik.

En ny hjemmeside er også et vigtigt skridt på vejen til at styrke vores kommunikation.

På mediefronten har vi også noteret, at tre store mediekoncerner i fællesskab har etableret et samarbejde netop om at styrke samarbejdet i Norden. Samarbejdet har fået navnet "Nord 55 grader", og vi har etableret en god gensidig kontakt med dem, der forhåbentlig kan føre til fælles projekter i fremtiden.

Samtidig glæder jeg mig over, at den danske kulturminister, Jakob Engel-Schmidt, har taget initiativ til at undersøge mulighederne for at oprette en fælles nordisk streamingtjeneste. Det har de nordiske kulturministre drøftet på et møde tidligere på ugen og der var der opbakning til at sætte arbejdet i gang, så det kan afklares inden den 1. januar, hvor det danske formandsskab i Nordisk Ministerråd starter.

Afslutningsvis vil jeg gerne vende tilbage til Nordisk Råd. Det vil under alle omstændigheder også i fremtiden være omdrejningspunktet for det politiske samarbejde i Norden. En udvidelse af samarbejdsområderne gennem en revision af Helsingforsaftalen vil i sig selv være en vitaminindsprøjtning til Nordisk Råd.

Men vi vil gerne sætte et endnu højere ambitionsniveau end en udvidelse af samarbejdsområderne. I Foreningen NORDEN mener vi, at der bør indføres direkte valg hvert fjerde år til Nordisk Råd. De direkte valgte medlemmer kunne udgøre et andetkammer ved

siden af forsamlingen af repræsentanter for de nationale parlamenter, der fortsat skal vælges.

Det vil styrke det fælles nordiske demokrati. Det vil skabe ny energi og øget engagement i Nordisk Råds arbejde. Og det vil hvert fjerde år skabe en fælles diskussion i den nordiske offentlighed om udviklingen og visionerne for Norden.

Med vores fælles stærke ressourcer, fælles kultur og de tætte bånd og samarbejde, der er bygget op gennem flere hundrede år står vi stærkt i vores nordiske fællesskab. Det skal vi udnytte både for at sikre fred, demokrati, frihed og velstand og til at række ud til resten af Europa og verden og søge indflydelse og respekt for vores værdier i Norden.